

Misjon i idé og praktisk handling

AV ANDREAS AARFLOT

Misjonskall og forskerglede. Festskrift til O. G. Myklebust. Universitetsforlaget, Oslo 1975.

Det hører med til dette års uforklarlige hendelser at professor Olav Guttorm Myklebust har rukket å bli 70 år. Selv om vi ville betvile det når vi møter den energiske skikkelsen, vitner nå et innholdsrikt festskrift ugjenkallelig om at åremålsdagen er et faktum. Det har blitt et festskrift som er verdig den allsidig begavede og mangfoldig velorienterte professor Myklebust. Vi kan bare glede oss over at redaksjonskomiteen med professor N. E. Bloch-Hoell i spissen har fått i stand denne inspirerende jubileumshilsen til den unge 70-åringen. Han har sannelig fortjent dette etter sin mangeårige innsats i norsk kirkeliv, på Menighetsfakultetet og i norsk misjonsvirksomhet i særdeleshet.

Når jeg er blitt bedt om å skrive noen linjer om dette festskriftet, er det ikke lett å gjøre det i form av en vanlig anmeldelse. Men noen refleksjoner fra lesingen av de mange artiklene kan det være grunn til å dele med andre. En linje som går gjennom alle bidragene er den som også går gjennom Myklebusts eget liv, at misjon både er idé og praktisk handling.

Festskriftet åpner med en biogra-

fisk preget karakter-tegning, skrevet med vennskapets varme av professor N. E. Bloch-Hoell. Som fagkollega i en årrekke og som Myklebusts etterfølger i ledelsen av Egede Instituttet har Bloch-Hoell særlige forutsetninger for å skrive en slik personlig karakteristikk. Med stikkordene: Misjonæren, Missiologen, Mennesket, samler han en del av de viktigste trådene i den billedvev som O. G. Myklebusts liv er blitt.

En kunne kanskje ønsket enda litt mer. Jeg savner en klargjørende karakteristikk av Myklebusts *kirkelige* profil. At han har mottatt impulser fra Olaf Moe og Peter Hognestad er nevnt. Et spørsmålstegn setter jeg ved karakteristikken av Hognestads kirkesyn som «Norsk-grundtvigiansk» (s. 12). Myklebusts teologisk-kirkelige profil ville det vært nyttig å få presentert noe klarere i en slik oversikt. Også når det gjelder hans holdning i den økumeniske og misjonsteologiske debatt kunne det være ønskelig at motiver og teologiske forutsetninger var blitt noe mer utdypet. Det er f.eks. spennende å lese om Myklebusts forhold til Kraemer, men en stiller seg straks spørsmålet om i hvilken grad Myklebusts eget misjonssyn er formet i tilslutning til eller distanse fra denne store misjonstenker i vår tid. Slike spørsmål blir ikke tatt opp i Bloch-Hoells artikkel. Den er vel også ment mere som en

vennetegning enn som en inngående analyse.

Fridtjov Birkeli tar opp et interessant tema i sin artikkel: Fra verdenskonferansenes æra – til en ny misjonstid. Det er åpenbart at de store verdenskonferanser og kongresser har spilt og spiller en viktig rolle i utformingen av synet på misjonens oppgaver. En analyse av de teologiske motiver i kongressbudskap og erklæringer gir mange interessante innblikk i den dynamiske prosess som fører til at bestemte missiologiske ideer slår rot og preger utviklingen i misjonsarbeidet. Birkeli selv gir bare visse antydninger i denne retning. Han uttaler seg med stor forståelse og sympati for Lausanne-budskapet. Han berører også strukturen i det internasjonale misjonsarbeidet og uttaler sin beklagelse over oppløsningen av det internasjonale misjonsråd. For å fremme en ny samlet strategi kaster han fram tanken om et nytt internasjonalt misjonsråd hvis dette overhodet er mulig.

To av bidragene i boken er viet det grunnleggende misjonsteologiske problem om den naturlige åpenbaring og religionenes forhold til kristendommen. Det ene er skrevet av en katolsk misjonsforsker, *A. Camps*, og det andre er skrevet av Myklebust etterfølger i lærestolen på Menighetsfakultetet, *Åge Holter*. Desverre er det katolske bidraget svært lite profilert i problemstillingen. Det er nærmest en utvidet bokanmeldelse av to bøker som handler om budhismen og kristendommen, den ene av en engelsk forsker, *R. H. Drummond*, og den andre av en katolikk, *H. Dumoulin*. Den engelske forsker blir upresist presentert for oss som «ikke-katolikk», men hans synspunkter synes å plassere ham i en anglikansk tradisjon. En liknende mangel på sans

for nyanser er det når det heter at de store protestantiske reformatorer «held the view of F. Xavier» når det gjaldt de udøpte menneskers skjebne.

Felles for de to forfattere som presenteres er at de antar en sterk grad av åpenbaringshistorisk forbindelse mellom de hedenske religioner og kristendommen. Især blir det lagt vekt på en positiv bedømmelse av budhismen hvor det endog hevdes at Kristus er «the fulfiller of Budhism».

Svakheten i dette bidraget er først og fremst at det ikke presiserer problemet og slett ikke drøfter holdbarheten av de synspunkter som hevdes. Dette er i tynneste laget av en mann som er valgt til den nyeste president for The International Association for Mission Studies.

En helt annen dybde er det i *Åge Holters* bidrag som handler om dialogen med Islam. Her er problemene klart sett og aktualisert ved sitater fra de senere års dialog-dokumenter. Det er både et betimelig korrektiv til åpenbare skjevheter i Kirkenes Verdensråds dialogprogram, og en prinsipiell drøftelse av dialogens mulighet og begrensning i kristendommens møte med religionene. Meget tyder på at det her også må tas et klart oppgjør med dominerende tendenser i katolsk misjonsteologi i årene framover, og det er derfor et vesentlig bidrag *Åge Holter* har levert. Med sitt spesialkjennskap til moderne tendenser i muhammedanismen er han vel egnet til å analysere tendensene i den debatt som pågår, særlig i KV's regi.

Et utpreget historisk bidrag er *H. W. Gensichens* undersøkelse av misjonsselskapenes opprinnelse. Han mener å finne klare forbilder og påvirkningsimpulser helt tilbake til 1600-tallet, og hevder at misjonsselskapene ikke altfor lett lar seg

forklare ut fra praktiske organisasjonsmønstre av religiøs og sekulær art i tiden umiddelbart før 1800. Det materiale han legger fram er av stor interesse, men jeg synes ikke han har godtgjort at røttene for misjonsselskapene må søkes så langt tilbake.

I sin analyse av metodismen som forbilde, drøfter han lite tidsrommet etter 1740, men det er formodentlig viktig å se på metodismen i den seneste fase da den for alvor ble organisert og etterhvert strukturert som kirke. I det hele tatt bør en klarere enn Gensichen gjør holde fra hverandre struktur- og organisasjonsprinsipper (og modeller) på den ene siden, og idemessige målsetningsmomenter på den andre i en slik undersøkelse. Karakteristikken av den dansk-halleske Trankebarmisjon som et ensidig kongelig initiativ er for begrenset (s. 54). Det var kongens kirkelige rådgivere som drev verket fram.

Professor *Einar Mollands* bidrag er en verdifull historisk analyse av troskiftet i Norge. Det er både en interessant forskningshistorisk oversikt over litteraturen til et omstridt tidsrom av vår historie, og en klar og fin vurdering av det som skjedde da kristendommen fikk rotfeste i Norge. I striden mellom Edv. Bulls materialistiske og Fr. Paasches idealistiske historieforståelse inntrår Molland nærmest et mellomstandpunkt. Han peker bl.a. på hvilket vitnesbyrd *kirkehusene* er for en dyptgående religiøs forpliktelse med villighet til å bære økonomisk ansvar, som preget mange enkeltmennesker og bygdesamfunn i den eldste tid.

Av andre bidrag nevner jeg kort en hyllest fra den nåværende rektor ved presteskolen i Umpumulo, den fargede syd-afrikaneren *D. D. L. Makhatini*. Han har selv vært elev under

Myklebusts kateter. Interessant er hans påstand at kirken i Syd-Afrika ofte har hatt lettere for å tilegne seg et lovisk enn et evangelisk kristendomssyn, fordi kravet om orden og faste former ligger folket i blodet. Han slår et slag for en mer evangelisk teologi og forkynnelse.

Finnen *M. Peltola* skriver interessant om den engelske misjonsbiskopen Grays forslag om en ekumenisk episkopal kirkeordning i Ovamboland i forrige århundre. Etter mønsteret å dømme kunne en lett tenke seg at Schreuder og Gray hadde hatt kjennskap til hverandre og hadde drøftet denne saken. Forslaget minner om Schreuders eget forslag som ble forkastet av Misjonsselskapet noenlunde samtidig med at Grays forslag ble drøftet.

Bengt Sundkler er naturlig nok å finne blant bidragsyterne, denne gang med en kort oversiktsartikkel om afrikansk kirkehistorie. Han nevner noen av de forskjellige ansatspunkter i utforskningen av kirkehistorien og viser bl.a. til en forskerskole som har lagt betydelig vekt på de muntlige tradisjoner. Lovende er også framveksten av en generasjon av innfødte afrikanske teologer som har studert sine lands kirkehistorie under forskjellige synsvinkler.

Sundklers artikkel vekker nysgjerrighet etter å få høre mer om tendenser, linjer, idestrukturer og aspekter i denne vitenskapelige litteratur.

Det samme ønske gjør seg gjeldende overfor et bidrag av britten *A. F. Walls* som skriver om misjonslitteratur på 1800-tallet. Det er en oppregning av typer av misjonsbøker som så dagens lys i forrige århundre. En savner her en dypere analyse av *motiver* og interessepunkter i denne litteratur-

en. Hvilke sider ved misjonssituasjonen ute blir presentert for leserne i hjemlandet. Det er å håpe at de nyere undersøkelser av samtidig misjonsorientering i våre egne misjonsblader kan stimulere til liknende analyse av misjonslitteraturen i tidligere tider.

I noen grad ville en slik undersøkelse også bli en analyse av misjonsdebatten over et lengre tidsrom. Det er atskillig litteratur som *indirekte* er bidrag i den pågående debatt om misjonsforståelsen.

En debattanalyse av stor interesse i festskriftet til Myklebust er *Lars Østnors* omfattende undersøkelse om *Den økumeniske bevegelse og den norske kirke*. Det er særlig debatten omkring opprettelsen av Kirkenes Verdensråd han undersøker. Med sikert øye for hovedlinjene i debatten avdekker han motiver og teologiske posisjoner i oppgjøret om KV som redskap og middel i det økumeniske ansvar kirkene står overfor i dag. Det er et saklig og objektivt referat av synspunkter og en fin systematisk presentasjon av materialet.

Mer personlig engasjert og delvis polemisk er *Johannes Aagaard*s artikkel: *Fra vestens kirke til verdens kirke*. Den avslutter samlingen av artikler og er et lidenskapelig forsvaret for utviklingen i retning av en misjonsteologi som tar de politiske aspekter alvorlig. Han mener at de tradisjonelle, konservative misjonskretser snakker teologi for å unngå den langt viktigere diskusjon om hvordan misjonen skal bli en *verdensmisjon*. Dette er nok altfor ensidig. Det overses både at teologien er nødvendig for å formulere en bærekraftig basis for misjonsforståelsen, og at politikk ut fra verdens behov også impliserer at teologiske kriterier kommer til anvendelse – ofte i ideologisk forkledning. Aagaard skjeller ikke

klart nok mellom den politiske *funksjon* og den ideologiske *basis*.

En berettiget advarsel retter Aagaard mot den tendens til vekstideologi og utviklingsoptimisme som kan spores i en del materiale fra såkalte konservative evangeliske kretser (s. 261). Og han berører et ømtålig punkt når han hevder at det synes å være et Vestens ubehag som ofte bestemmer reaksjonene overfor det nye fargede lederskikt fra den tredje verden i KV's organer i dag.

Også de øvrige bidragene til festskriftet gjenspeiler en god akademisk bredde. *Per Lønning* skriver engasjert om etiske synspunkter på pasifismen. *Ludvig Munthe* skriver på fransk om to tidligere ukjente arabisk-gassiske manuskripter som belyser brytningen mellom en arabisk og en kristen-vesterlandsk kultur på Madagaskar. *Edv. Larsson* leverer en fyldig bibelteologisk utredning om misjonens plass i urkirken, og *Hans Chr. Mamen* belyser i interessante glimt hvordan misjonstanken fulgte med de norske utvandrerne til Amerika og satte spor i en rekke misjonstiltak fra den nye verden.

Det er interessant at den lavkirkelige Hauges synode la særlig vekt på misjonsansvaret. Ved synodens presteskole i Red Wing fantes en studentforening for misjonen. Protokollen fra denne foreningen finnes i arkivene til The Norwegian American Historical Society i St. Olaf's college og viser at misjonsproblemet ble heftig diskutert blant teologiske studenter også for 100 år siden. Mamen ville hatt glede av å lese denne protokollen.

Alt i alt er festskriftet til Myklebust blitt et stimulerende verk. Den lange fortegnelsen over hans egne artikler og publikasjoner gjennom mer enn førti år viser hvilken energisk

innsats han selv har gjort på det vitenskapelige område. Den bør også sees i sammenheng med fortegnelsen over de emner som har vært behandlet i Myklebusts seminarer og forelesninger gjennom hans lange tid som akademisk lærer (Se NOTM nr. 1, 1975, s 57 ff).

Her ser vi spennvidden i hans interessefelt og allsidigheten i hans orientering.

Det er ingen tvil om at for professor Myklebust har misjonen alltid vært en forening av ide og praktisk handling.

Medarbeidere

Gunnar Stålsett: f. 1935, cand.theol. 1961, generalsekretær Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke, studerte USA 1957–59, Tyskland 1964, lærer Misjonsskolen i Stavanger 1964–69, statssekr. Kirke- og Undervisn. Departem. 1972–73, medl. Teologisk Nemnd for Mellomkirk. Spørsmål 1966–70, viseform. Det Lutherske Verdensforbunds Kommisjon for Kirkelig Samarbeid 1970–, utgitt bl.a. (red.): Misjonstenkningen i dag og i morgen (1969), (red.): Kirke underveis (1970).

Jan-Martin Berentsen: f. 1939, cand.theol. 1964, misjonsprest for Det Norske Misjonsselskap, Japan.

Knut E. Andresen: f. 1946, cand.theol. 1971, universitetsbibliotekar.

Sven Oppegaard: Se NOTM 1975 s. 124.

Nils E. Bloch-Hoell: Se NOTM 1975 s. 64.

Andreas Aarflot: f. 1928, cand.theol. 1951, dr.theol. 1970, dosent i kirkehistorie Det teologiske Menighetsfakultet, medl. Teologisk Nemnd for Mellomkirk. Spørsmål 1966–72 og medl. Eksekutivkommisjonen Det Lutherske Verdensforbund 1973–, utgitt bl.a. Norsk Kirkehistorie II (1967), Tro og lydighet. Hans Nielsen Hauges kristendomsforståelse (dr.avh., 1969).

Norsk Tidsskrift for Misjon utgis av Egede Instituttet i samarbeid med Universitetsforlaget, men forfatterne er selv ansvarlige for de synsmåter som gjøres gjeldende.

Ettertrykk uten kildeangivelse er forbudt.